

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА
Кафедра геоморфології і палеогеографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

“ _____ ” _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРИКЛАДНА ГЕОМОРФОЛОГІЯ

для аспірантів другого року навчання

галузь знань:	10 Природничі науки
спеціальність:	103 Науки про Землю
спеціалізація:	Геоморфологія і палеогеографія
факультет:	географічний

Робоча програма навчальної дисципліни **“Прикладна геоморфологія”** для підготовки доктора філософії з природничих наук за спеціальністю 103 Науки про Землю, 2019. – 7 с.

Розробник програми:

кандидат географічних наук, професор кафедри геоморфології і палеогеографії Кравчук Я.С.

Програма затверджена на засіданні кафедри геоморфології і палеогеографії

Протокол № ____ від _____

В.о.завідувач кафедри
геоморфології і палеогеографії

_____ Л.Ф.Дубіс

Схвалено Вченою радою географічного факультету

Протокол № ____ від _____

Голова Вченої ради географічного факультету

_____ В.І. Біланюк

2019

1. Опис навчальної дисципліни

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни “**Прикладна геоморфологія**”)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: <i>10 Природничі науки</i>	<i>Денна форма навчання</i>
Модулів – 1	Спеціальність: <i>103 Науки про Землю</i>	<i>Вибіркова</i>
Блоків змістових модулів – 1		Рік підготовки – <i>другий</i>
Загальна кількість годин – 90	Спеціалізація: <i>Геоморфологія і палеогеографія</i>	Семестр – 4
Тижневих годин: аудиторних – 3 самостійної роботи – 2,625	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>доктор філософії</i>	Лекції – 32 год
		Практичні – 16 год
		Самостійна робота – 42 год
		Вид контролю – <i>іспит</i>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить – 1,143.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою і завданням навчальної дисципліни “Прикладна геоморфологія” є набуття аспірантами теоретичних і практичних навиків при вивченні рельєфу для спеціальних цілей.

В результаті вивчення цього курсу аспірант повинен

знати:

всі різновиди напрямів використання рельєфу та методів складання відповідних геоморфологічних карт.

вміти:

готувати матеріали до передпроектних завдань при оцінці рельєфу для різних видів будівництва, якісної оцінки земельних ресурсів, створення природоохоронних територій і об'єктів та раціонального функціонування, розробки заходів стабілізації шкідливих морфодинамічних процесів і їх прогнозування.

Навчальний курс охоплює **3 кредити (90 год)**. Курс складається з 32 год лекційних занять, 16 год практичних занять та 42 год самостійної роботи. Тижневе навантаження студента складає 3 год аудиторних занять та 2,625 год самостійної роботи.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Об'єкт, методи і головні напрями прикладних геоморфологічних досліджень. – 4 год

Джерела інформації, та засоби її подання, головні парадигми геоморфології, методи дослідження.

Тема 2. Геоморфологічні дослідження при пошуках родовищ корисних копалин. Методи і прийоми пошуків. – 4 год

Головні фактори утворення і розміщення корисних копалин екзогенного походження, методи та прийоми пошуків.

Тема 3. Геоморфологічні методи пошуків нафти і газу. Елементи геоморфологічних досліджень при пошуках корінних родовищ корисних копалин. – 4 год.

Різноманітні типи геоморфологічних карт, які складаються при пошуках родовищ корисних копалин: морфометричні, окремих категорій форм, загальні, спеціальні прикладні та ін.

Тема 4. Інженерно-геоморфологічні дослідження. – 4 год.

Рельєф, інженерні споруди і методи досліджень. Інженерні властивості і прогноз природних процесів. Стійкість рельєфу та оцінка геоморфологічних умов будівництва.

Тема 5. Вивчення рельєфу при проектуванні доріг (залізниць і з твердим покриттям), гідротехнічних споруд, містобудівництві. – 4 год.

Прикладні геоморфологічні карти для різних видів будівництва. Аналіз легенд для цих карт, можливі доповнення для різних генетичних типів рельєфу.

Тема 6. Геоморфологічні дослідження для раціонального функціонування природоохоронних територій та об'єктів, рекреаційних цілей. – 4 год.

«Проект організації території, охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів та об'єктів національних природних парків», геоморфологічні дослідження для створення природних заповідників, національних природних і ландшафтних парків.

Тема 7. Геоморфологічні дослідження для сільськогосподарських потреб. – 2 год.

Грунтово-ерозійні карти, карти морфодинамічних процесів, морфометричні карти.

Тема 8. Вивчення динаміки сучасних рельєфоутворювальних процесів. – 4 год.

Карти сучасних ендегенних і екзогенних процесів (морфодинамічні).

Тема 9. Карти інженерно-геоморфологічного прогнозу. – 2 год.

Актуальність прогнозування розвитку рельєфу. Побудова прогнозованих інженерно-геоморфологічних карт.

Тема 10. Семінарські заняття з тематики дисертаційних робіт. – 16 год.

4. Структура навчальної дисципліни

№	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
		лк	пр	лаб	ср
МОДУЛЬ 1					
1	Об'єкт, предмет і завдання прикладних геоморфологічних досліджень. Зарубіжні та українські геоморфологи – розробники концепції і структури прикладної геоморфології.	2	1	–	3
2	Методи прикладних геоморфологічних досліджень: групи геолого-геоморфологічних і географо-геоморфологічних.	4	2	–	3
3	Головні напрями досліджень та їх значення для теорії і практики географії та геоморфології.	2	1	–	3
4	Типи прикладних геоморфологічних карт та їх зміст при дослідженнях для різних галузей господарської діяльності.	4	2	–	3
5	Геоморфологічні дослідження при пошуках корисних копалин. Методи і прийоми пошуків.	2	1	–	3
6	Геоморфологічні основи і методи пошуків корінних і розсіпних родовищ корисних копалин, нафти і газу.	4	2	–	4
7	Геоморфологічні дослідження для різних видів будівництва. Оцінка геоморфологічних умов будівництва і категорії будівельної складності рельєфу.	2	1	–	3
8	Вивчення рельєфу при проектуванні цивільного і промислового будівництва доріг (залізниць і з твердим покриттям), гідротехнічних споруд.	2	1	–	4
9	Вивчення рельєфу для сільськогосподарських і меліоративних потреб. Зміст робіт і методи досліджень.	2	1	–	3
10	Вивчення рельєфу для якісної оцінки земель. Оцінка рельєфу при зрошені та осушені територій.	2	1	–	3
11	Геоморфологічні дослідження для розробки заходів по стабілізації процесів водної та вітрової ерозії.	2	1	–	3
12	Геоморфологічні дослідження на територіях, де відбуваються або відбулися катастрофічні екзогенні або ендегенні рельєфоутворювальні процеси.	2	1	–	3
13	Геоморфологічні дослідження для раціонального функціонування природоохоронних територій та об'єктів.	2	1	–	4
	ВСЬОГО	32	16	–	42

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
МОДУЛЬ 1		
1	Аналіз уніфікованих легенд для спеціальних геоморфологічних карт, які складаються при пошуках родовищ корисних копалин.	4
2	Аналіз уніфікованих легенд для спеціальних геоморфологічних карт, які складаються для проектування різних видів будівництва.	4
3	Аналіз уніфікованих легенд для спеціальних геоморфологічних карт, які складаються при вивченні рельєфу для сільськогосподарських і меліоративних потреб.	2
ВСЬОГО		10

№	Назва теми	Кількість годин
МОДУЛЬ 1		
1	Аналіз уніфікованих легенд для спеціальних геоморфологічних карт, які складаються при вивченні сучасних морфодинамічних процесів.	2
2	Аналіз уніфікованих легенд для спеціальних геоморфологічних карт, які складаються при проектуванні природоохоронних територій (заповідників, національних і ландшафтних парків).	4
		6
ВСЬОГО		16

6. Методи навчання

Використовуються такі методи навчання:

- а) *словесні* – лекція, пояснення, бесіда, інструктаж (вступний та поточний) під час виконання лабораторних робіт;
- б) *наочні* – ілюстрування лекційного матеріалу таблицями, схемами та графіками;
- в) *практичні* – виконання практичних робіт, що передбачає організацію навчальної роботи для отримання нових знань, перевірки певних наукових гіпотез на рівні досліджень, узагальнень та аналізу та формування вмій і навичок інтерпретації результатів досліджень різноманітних об'єктів.

7. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Контроль знань здійснюється за результатами іспиту.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	
A	90–100	5	відмінно
B	81–89	4	дуже добре
C	71–80		добре
D	61–70	3	задовільно
E	51–60		достатньо

8. Рекомендована література

Базова:

1. Болт Б.А., Хорн У.Л., Макдональд Г.А., Скотт Р.Ф. Геологические стихии. Землетрясения, цунами, извержения вулканов, лавины, оползни, наводнения. (пер. с англ.). – Изд. «Мир». М., 1978. – 438 с.
2. Гардинер В., Дакомб Р. Полевая геоморфология (пер. с англ.). – М.: Надра, 1990. – 238 с.
3. Геоморфологическое картографирование для народнохозяйственных целей. – М.: Издат. Москов. у-та, 1987. – 237 с.
4. Геоморфология и строительство: Вопр. географии: – М., 1979. – 111 с.
5. Гилберт Ф. Уайт. Стихийные бедствия: изучение и методы борьбы (пер. с англ.). – М.: Прогресс, 1978. – 439 с.
6. Звонкова Т.В. Прикладная геоморфология. – М.: Высшая школа, 1970. – 271 с.
7. Катастрофы и история Земли. Новый уинформизм. Под ред. У. Бергтрена и Дж. Ван Кауверинга (пер. с англ.). – М.: Мир, 1986. – 471 с.
8. Ковальчук І.П. Регіональний еколого-геоморфологічний аналіз. Вид. Інститут українознавства. Львів, 1997. – 440 с.
9. Кравчук Я.С. Геоморфологічне картографування. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 175 с.
10. Кравчук Я.С. Інженерно-геоморфологічне картографування. – Львів: Світ, 1991. – 143 с.
11. Леваднюк А.Т. Інженерно-геоморфологический анализ равнинных территорий. Кишинев: «Шттинца», 1983. – 254 с.
12. Палиенко Э.Т. Поисковая и инженерная геоморфология. К.: Вища школа, 1978. – 197 с.
13. Рудько Г.І., Адаменко О.М. Землелогія. К.: Вид-во «Академпрес», 2009. – 512 с.
14. Рудько Г.І., Кравчук Я.С. Інженерно-геоморфологічний аналіз Карпатського регіону України. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 171 с.
15. Складкопявцев С.А. Изучения и картографирование рельефа с использованием аэрокосмической информации. Изд. «Недра». М., 1982. – 216 с.
16. Шишченко П.Г. Прикладная физическая география. Киев: «Высшая школа», 1988. – 191с.

Допоміжна:

Періодичні видання

1. Вісник Львівського університету. Серія географічна.
2. Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій. Науковий збірник ЛНУ імені Івана Франка.
3. Фізична географія і геоморфологія. Міжвідомчий науковий збірник.

Інформаційні ресурси:

Studia geomorphologica Carpatho-Balkanica. Wydaw. oddz. PAN. Krakow. (періодичне видання).